

MIKOŁÓW

1222 - 2022

N A Z W A

800^{lat}

MIKOŁOWA

— 1222 —

Mikulów

Micolaw

Mikolay

Nicopolis

Mikolow

Mikołów

Mikulau

Nicolow

Miculow

Nicolai

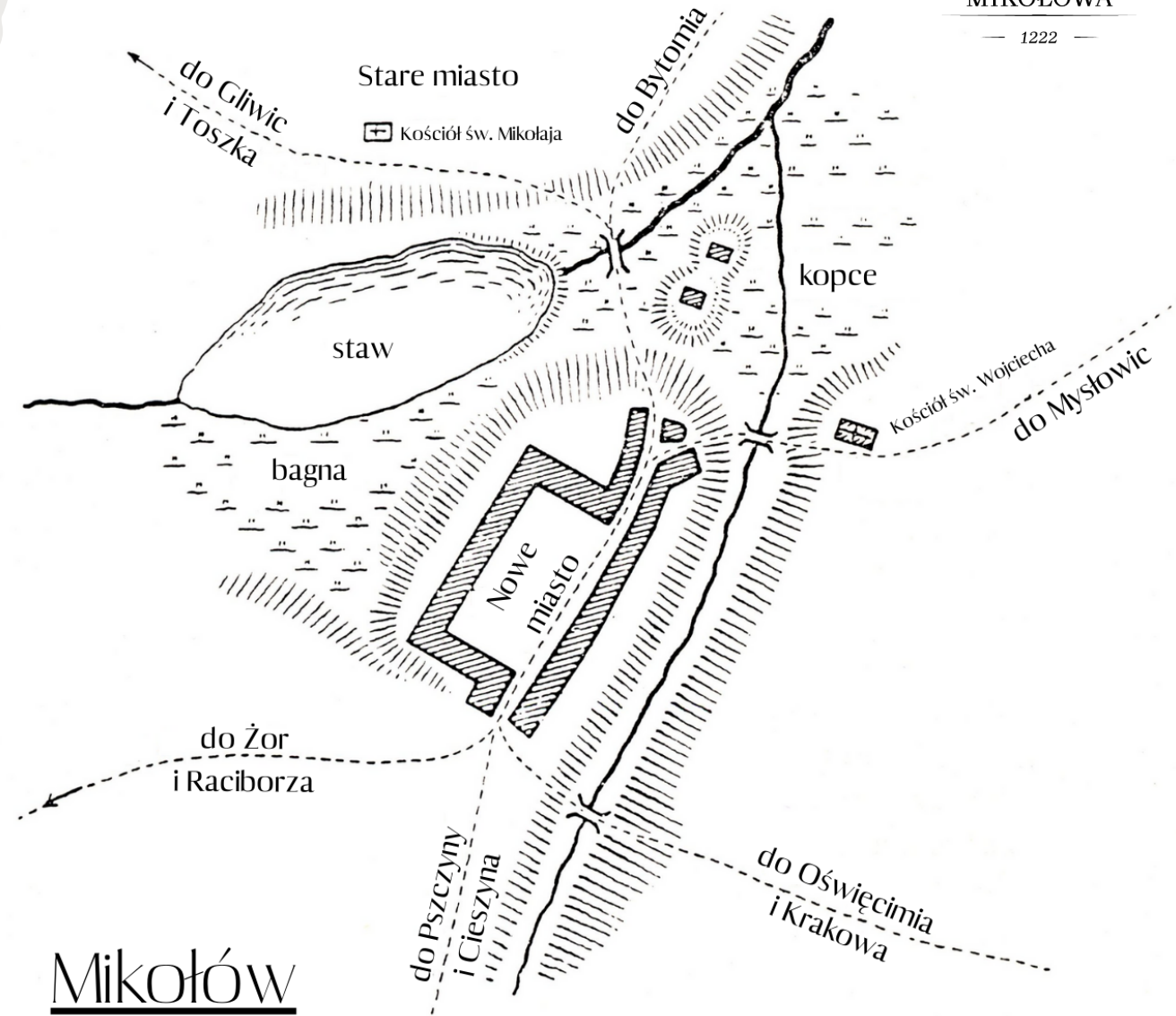
Nikolai

Prawdopodobnie nazwa Mikołów wywodzi się od właściciela, władcy tych terenów Mikuli lub Mikuły. Inna legenda głosi, że nazwa pochodzi od postaci św. Mikołaja, który uratował bydło pędzone przez te tereny. Dla upamiętnienia tego wydarzenia postawiono w Mikołowie kościół św. Mikołaja, który nie przetrwał do dzisiejszych czasów. Pozostała jedynie kapliczka św. Mikołaja znajdująca się przy ul. Konstantego Prusa.

Nazwa Mikołów zmieniała się na przestrzeni wieków.

NOWY I STARY GRÓD

- Mikołów prawdopodobnie istniał już w X wieku. Pierwotnie miasto zostało założone przy wzgórzu przy obecnej ul. Konstantego Prusa. Gród został spalony pod koniec XIII wieku.
- W XIV wieku zbudowano nowe miasto z prostokątnym rynkiem w miejscu, gdzie istnieje do dziś.

800^{lat}

MIKOŁOWA

— 1222 —

KOPCE

Mikołowski kopiec to najstarszy miejski zabytek w Mikołowie. Jest to pozostałość po dawnym grodzisku. Znajduje się on przy zbiegu dzisiejszych ulic św. Wojciecha i Konstantego Prusa. Do 1818 w Mikołowie istniały dwa bliźniacze kopce. Z prowadzonych badań archeologicznych wynika, że na kopcach znajdowała się osada obronna.

PRAWA MIEJSKIE

Mikołów był miastem jeszcze w XIV wieku. Jednak nie zachowały się na ten temat żadne dokumenty.

Ponowne prawa miejskie miasto otrzymało w 1547 roku. Nadał je Jan VI Turzo. Jego wizerunek zachował się na płycie nagrobnej w kościele Lewoczy.

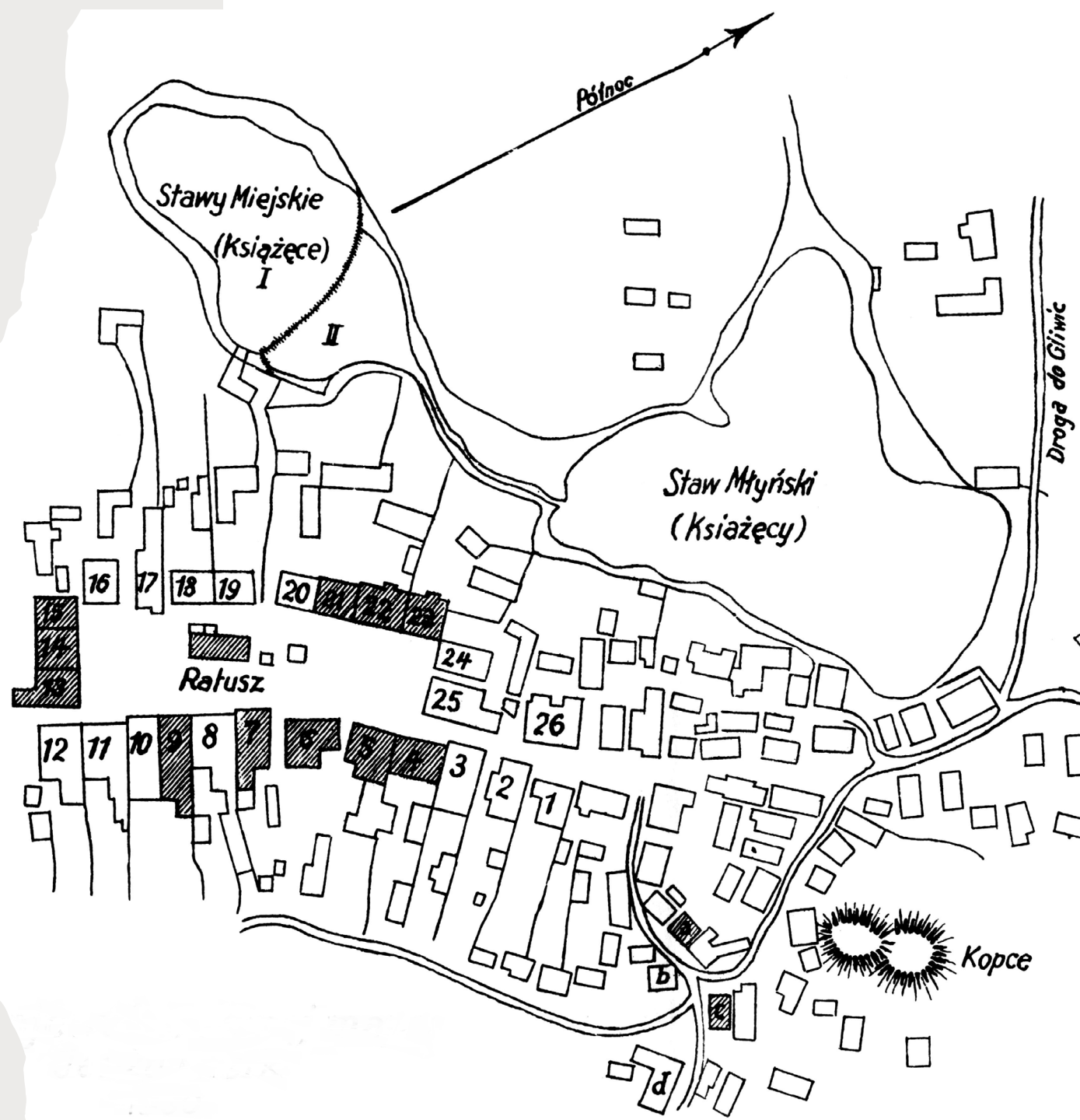
HERB

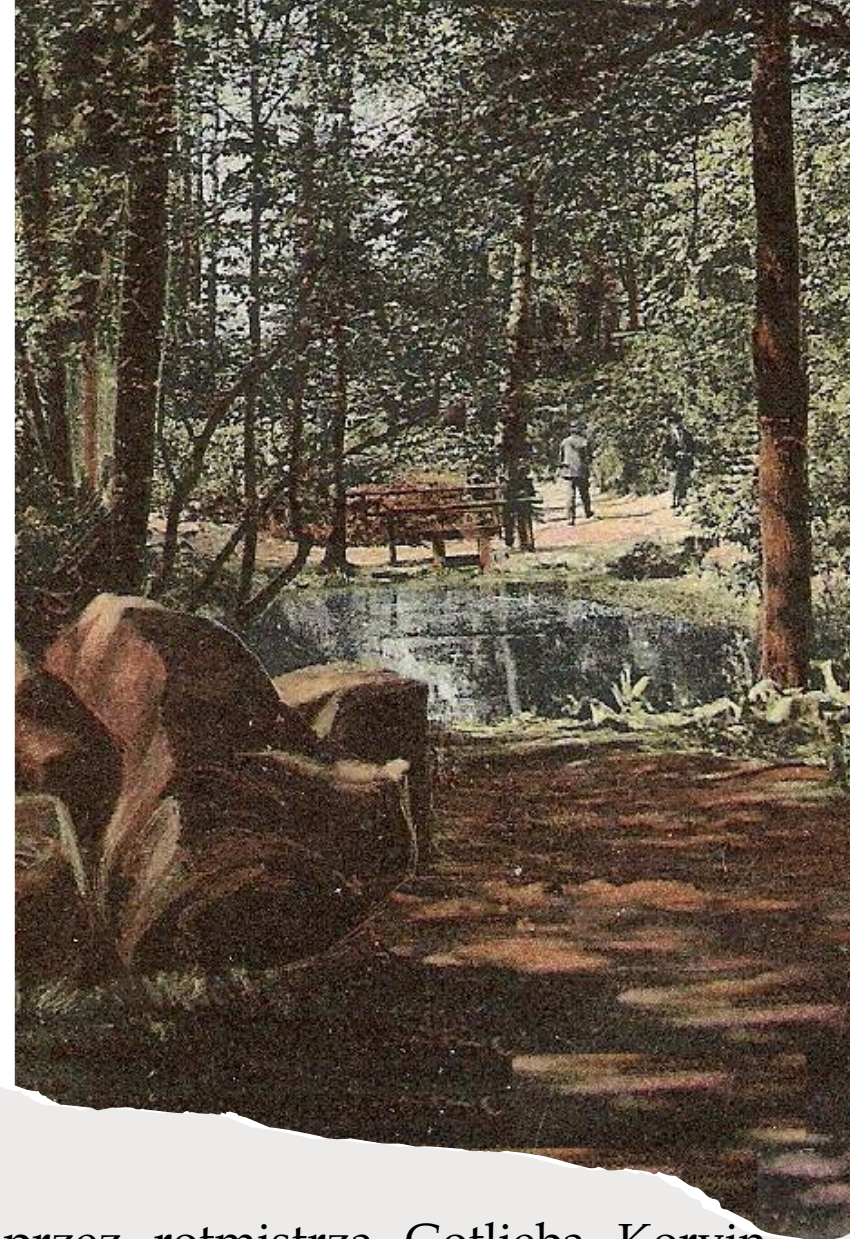
Mikołów wraz z otrzymaniem praw miejskich uzyskał prawo do posiadania własnego godła oraz pieczęci. Pieczęć wraz z widniejącym na niej godłem była symbolem jego samodzielności prawno-administracyjnej. Najstarsze godło Mikołowa prawdopodobnie pochodziło z XIII wieku i miało przedstawiać symbole górnicze. Dopiero w XV wieku zastąpiono je zupełnie wizerunkiem rycerza. Najstarsza zachowana pieczęć z XV wieku przedstawia hełm turniejowy tzw. „kaczy dziób” lub „psi pysk” ujęty z boku.

WIELKI POŻAR 1794

20 maja 1794 roku wybuchł największy pożar w historii Mikołowa. Strawił on ratusz, ponad 100 budynków mieszkalnych, ponad 50 innych zabudowań, szpital, szkołę, wszystkie akta i dokumenty miejskie.

Z pożaru ocalały jedynie 3 domy murowane, 16 drewnianych, probostwo, stary kościół św. Wojciecha oraz zabudowa oddalona od centrum.

PLANTY

Mikołowski park, zwany Plantami założony został pod koniec XVIII przez rotmistrza Gotlieba Korvin-Wierzbickiego. Park ten został nazwany Charlottenall na cześć żony rotmistrza Charlotty. Miejscowa ludność nazywała go wtedy "Wymyślanką". W późniejszych latach park był rozbudowywany i upiększany.

STARY RATUSZ

Pierwszy mikołowski ratusz znajdował się w centralnej części rynku. Spłonął on w 1794 roku. W 1795 roku odbudowano go w tym samym miejscu. 1870 roku rozpoczęto budowę obecnego ratusza. Pierwsze posiedzenie w nowym ratuszu odbyło się 16 sierpnia 1872 roku.

800^{lat}

MIKOŁOWA

— 1222 —

KOLEJ

W 1856 roku oddano do użytku nową linię kolejową w Mikołowie. Dzięki tej inwestycji Mikołów zaczął mocno się rozwijać. Wokół linii kolejowej powstawały duże zakłady przemysłowe: odlewnie, huty i papiernia.

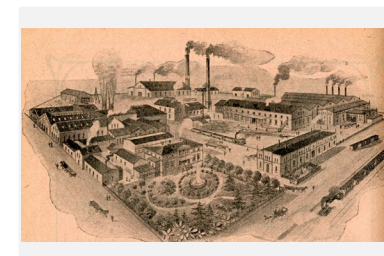
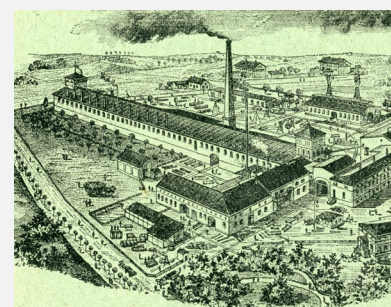
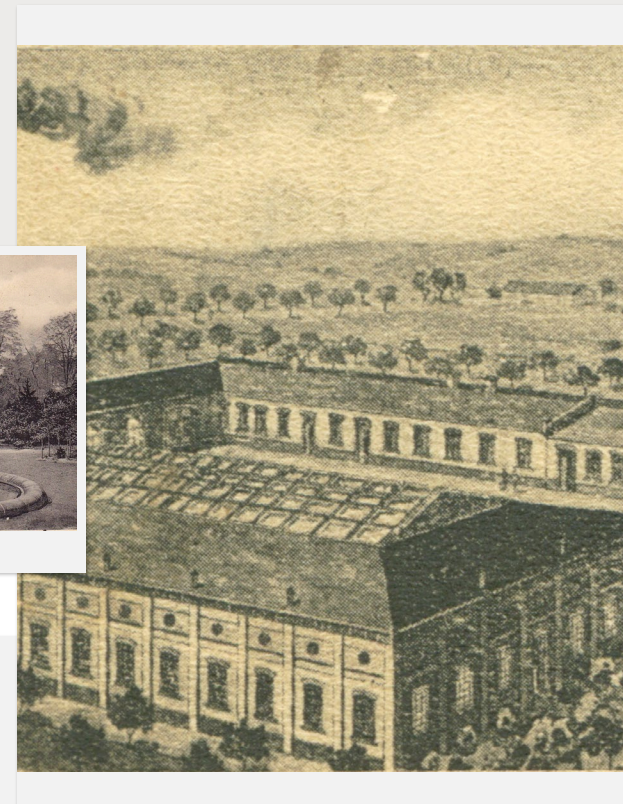
Mikołowski dworzec powstawał w latach 1863–1867. Spłonął w styczniu 1945 roku podpalony przez wycofujące się niemieckie wojska.

ROZWÓJ PRZEMYSŁU

Na przełomie XIX i XX wieku Mikołów wzrósł gospodarczo. Już w na początku XIX wieku zaczęły tu powstawać różne zakłady przemysłowe. Do ważniejszych można zaliczyć:

- Fabrykę łyżek,
- Zakłady chemiczne Hansa Zeumera,
- Hutę Waltera (w tym miejscu istnieje Fabryka Palenisk Mechanicznych),
- Hutę Manna,
- Fabrykę papieru założoną przez Karla Gustawa Dittricha
- Fabrykę kotłów parowych Heinricha Koetza, która w roku 1895 została przejęta przez Karola Büschla. Od 1966 roku działa pod znaną do dziś nazwą „Mifama”.

800^{lat}

MIKOŁOWA

— 1222 —

DRUKARNIA KAROLA MIARKI

W 1875 roku Karol Miarka starszy założył w Mikołowie słynną drukarnię, którą rozbudował jego syn Karol Miarka młodszy. Na przełomie XIX i XX wieku drukarnia ta wydawała wiele książek i czasopism, w tym klasyków literatury polskiej. Dzięki temu miasto stało się głównym centrum wydawniczym na Śląsku.

W okresie plebiscytu wydawano tu prasę patriotyczną, odezwy, ulotki, afisze, a podczas III powstania śląskiego w zakładzie ukrywano broń dla powstańców.

Drukarnia istnieje do dziś, a postać Karola Miarki w mieście upamiętnia tablica. Jego imię nosi także jedna z głównych ulic miasta.

W 1922 roku w Mikołowie rozpoczęło działalność progimnazjum, które istnieje do dziś pod nazwą: I Liceum Ogólnokształcące im. Karola Miarki.

W tym roku szkoła ta obchodzi swoje 100-lecie działalności.

KOŚCIOŁY

Kościół św. Wojciecha

Kościół św. Jana

- Najstarszym zachowanym kościołem w Mikołowie jest kościół Matki Boskiej Śnieżnej, który powstał pod koniec XIII wieku.
- W XIX wieku powstały także dwa największe kościoły mikołowskie, kościół świętego Wojciecha (1861 r.) oraz ewangelicki kościół św. Jana (1861 r.)
- Od 1998 roku święty Wojciech jest patronem Mikołowa. Kościół parafialny św. Wojciecha wyniesiono w 2008 roku do godności bazyliki mniejszej.

SYNAGOGA (1816 R.)

- Pierwsi Żydzi przybyli do miasta w 1640 roku (rodzina Singerów).
- W 1854 roku mikołowska gmina została oficjalnie zatwierdzona przez państwo pruskie. W jej skład wchodziły również okoliczne miejscowości. W latach 60. XIX wieku w Mikołowie mieszkało już ponad pół tysiąca Żydów.
- Podczas II wojny światowej synagoga została zdewastowana, a jej wyposażenie spalono. Po wojnie opuszczona i zniszczona służyła jako sala gimnastyczna, a potem magazyn. W 1972 roku przed obchodami 750-lecia Mikołowa, na polecenie ówczesnych władz miasta, górnicy KWK Bolesław Śmiały wysadzili synagogę w powietrze. Powodem tego była rzekoma konieczność przebudowy układu komunikacyjnego. W miejscu, gdzie kiedyś stała synagoga, utworzono plac 750-lecia (dzisiaj to plac Synagogi).
- Oprócz synagogi w Mikołowie istniały również dwa cmentarze żydowskie. Pierwszy, który nie przetrwał do dziś, został założony prawdopodobnie w XVII wieku przy zbiegu ulic Skotnica i Krakowskiej (okolice dzisiejszej Szkoły Podstawowej nr 10), drugi powstał na początku XVIII wieku przy ulicy Stara Droga.

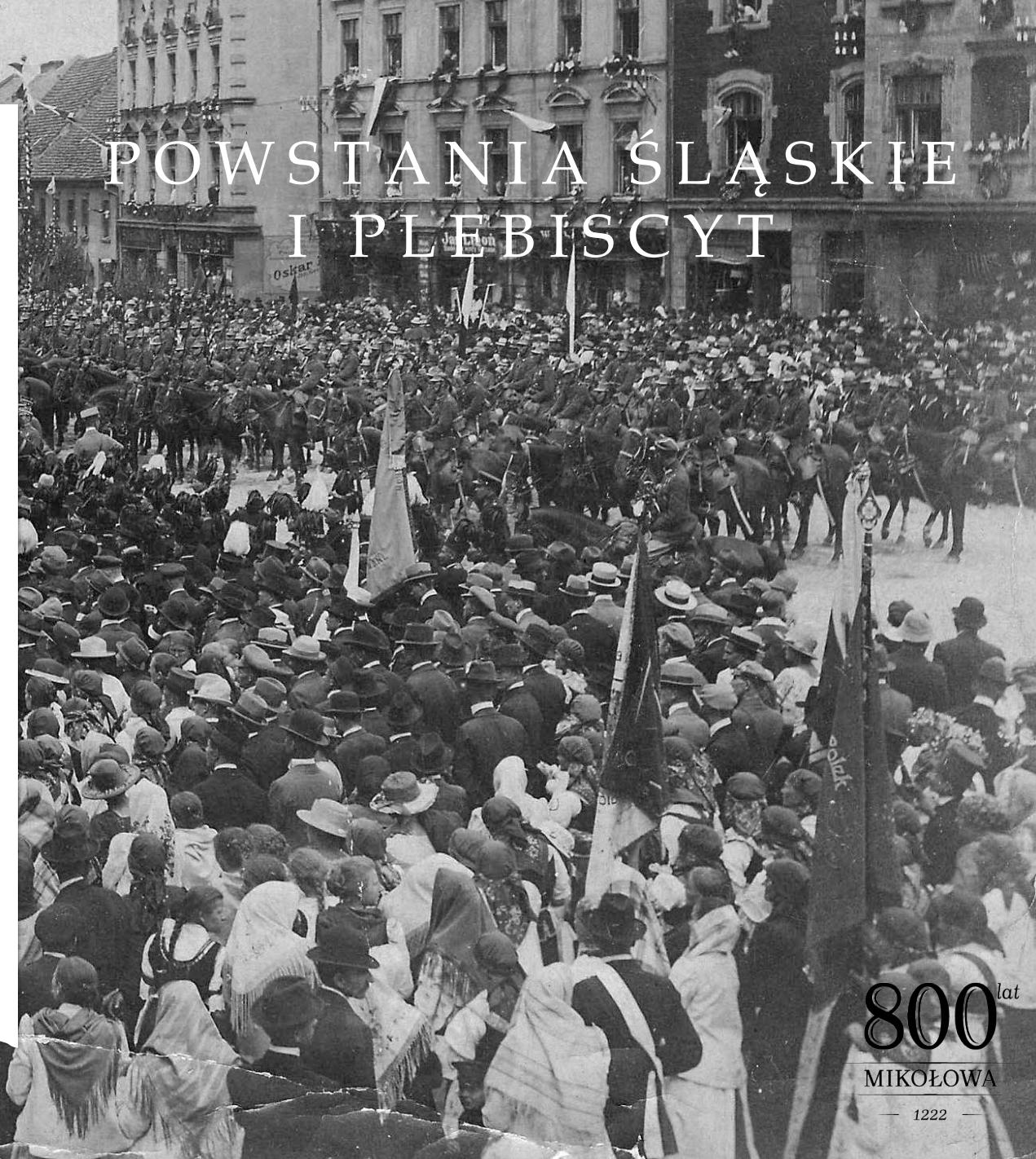
NAJSTARSZE ZDJĘCIA Z MIKOŁOWA

Pod koniec XIX wieku do Mikołowa dotarł nowy wynalazek – fotografia. Pojawiają się także pierwsze pocztówki. Wizerunek miasta sprzed ponad 130 lat znamy dzięki zdjęciom Paula Turczyka.

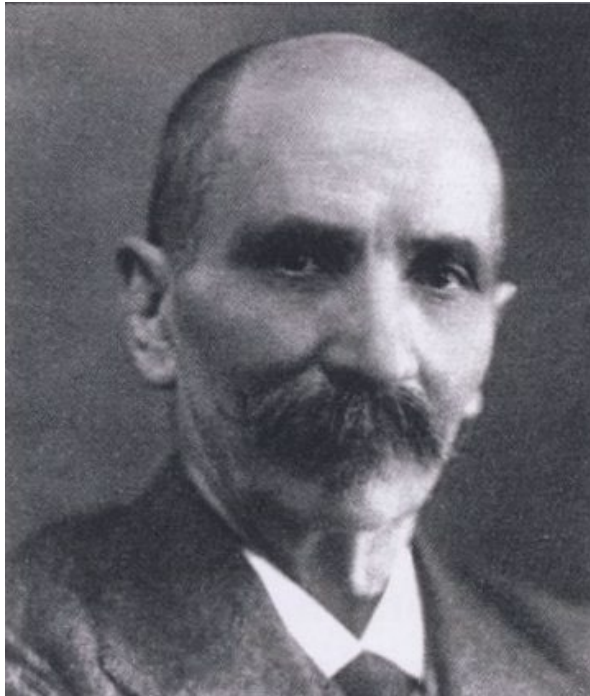
POWSTANIA ŚLĄSKIE I PLEBISCYT

- 17 sierpnia 1919 roku Górny Śląsk ogarnęło I powstanie śląskie, które poniosło klęskę.
- Działania związane z II powstaniem rozpoczęły się w okolicach Mikołowa 21 sierpnia 1920 roku. W akcji brało udział 400 powstańców.
- W 20 marca 1921 roku odbył się plebiscyt. W Mikołowie uprawnionych do udziału w plebiscycie było 5 785 mieszkańców, swój głos oddało 5 537, czyli aż 95,71%. Za Polską zagłosowało 2 434, zaś za Niemcami oddano 3 059 głosów. W skali całego obszaru plebiscytowego wygrali Niemcy, gromadząc 59,5% z 11 190 846 głosów.
- W maju 1921 wybuchło III powstanie śląskie.
- Po trzecim powstaniu wszystkie propozycje podziału regionu przewidywały przyłączenie do Polski powiatów: rybnickiego i pszczyńskiego, czyli również Mikołowa. Przejmowanie części Górnego Śląska rozpoczęło się w Katowicach 17 czerwca 1922 roku. Uroczyste wkroczenie wojsk polskich do Mikołowa nastąpiło **29 czerwca 1922 roku**.

BURMISTRZOWIE

Wojciech Rybicki – pierwszy
burmistrz Mikołowa w niepodległej
Polsce

Jan Koj – burmistrz Mikołowa w latach
1922-1939.

W latach międzywojennych Mikołów był niewielkim miastem, wchodzącym w skład autonomicznego województwa śląskiego. W tym czasie zaszło tu wiele zmian: rozbudowano oświetlenie elektryczne ulic, sieć wodociągów i kanalizacji, wytyczono nowe ulice (Żwirki i Wigury), powstały dwie szkoły polskie, nowy budynek sądu, poczta, budynki administracji, budynki mieszkalne, stadion miejski i wiele innych.

Zwiększyła się także liczba mieszkańców miasta – w 1920 roku było ich 8434, a w roku 1931 już 11 365.

800^{lat}

MIKOŁOWA

— 1222 —

II WOJNA ŚWIATOWA

W pierwszych dniach września 1939 roku miasto nie ucierpiało. Główna siła hitlerowskiego ataku skupiła się w pobliżu Mikołowa na polach pod Wyrami i Gostynią oraz w Mokrem gdzie dostępu do miasta bronili żołnierze Obrony Narodowej. Okupanci weszli do Mikołowa 3 września 1939 roku. Był to okres represji na działaczach polskich. Aresztowano i zamordowano na mikołowskich Groniach 12 uczestników kampanii wrześniowej, członków Związku Powstańców Śląskich i Polskiej Organizacji Wojskowej. Miasto i jego mieszkańcy ucierpieli także pod koniec wojny kiedy doszło do potyczki wycofujących się oddziałów niemieckich z Armią Czerwoną.

P R L

Po wojnie rozpoczęła się odbudowa zniszczonych zakładów przemysłowych. Na początku lat 50. XX wieku rozpoczęto w Mikołowie budowę osiedli mieszkaniowych. Jako pierwsze, jeszcze w latach 50., powstało osiedle Adama Mickiewicza. W 1960 roku oddano osiedle Grunwaldzkie. Kolejne blokowiska powstawały w latach 70. i 80. Impulsem do wielu przebudów i remontów stał się jubileusz 750-lecia Mikołowa w 1972 roku. Wówczas zmieniono układ komunikacyjny miasta, między innymi wyburzono synagogę i wiele zabytkowych budynków.

ROK 1989

W 1989 roku system komunistyczny w Polsce upadł. Po ponad 40 latach mikołowianie podobnie jak inni obywatele kraju mogli wziąć udział w pierwszych częściowo wolnych wyborach, by mieć wpływ na dalsze losy kraju. Rozpoczął się nowy rozdział w historii Mikołowa.

800^{lat}

MIKOŁOWA

— 1222 —

